

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

5 Mawrth 2024

Annwyl Llyr,

Adroddiad dilynol ar ôl i TrC ymddangos gerbron y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Diolch am eich gwahoddiad i annerch y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar 22 Tachwedd 2023. Yn ystod y sesiwn, addewais gymryd nifer o gamau dilynol a nodi'r wybodaeth yn ysgrifenedig. Rwyf bellach wedi casglu'r pwyntiau hynny at ei gilydd isod:

1. Yr wybodaeth strategol ddiweddaraf am gynlluniau TrC ar gyfer gemau pêl-droed, gan gynnwys cyfarfod diweddaraf TrC gyda Chymdeithas Bêl-droed Cymru.

Rydym wedi cynnal nifer o sesiynau gyda Chymdeithas Bêl-droed Cymru i drafod a rhannu manylion am ddiwyddiadau sydd ar y gweill. Cefais i ac aelodau o'm uwch dîm gyfarfod â Chymdeithas Bêl-droed Cymru ar 9 Ionawr i drafod strategaeth cynllunio a digwyddiadau TrC ar gyfer gemau pêl-droed yng Nghymru; byddwn yn parhau i weithio i feithrin y berthynas allweddol hon dros y flwyddyn nesaf drwy gadw mewn cysylltiad yn rheolaidd.

Rhoddodd ein tîm Digwyddiadau Arbennig gyflwyniad i'r Gymdeithas Cefnogwyr Pêl-droed ar 15 Chwefror yn Stadiwm Dinas Caerdydd, ynghylch y cynlluniau gweithredol a'r cynlluniau i gwsmeriaid sydd ar y gweill. Roedd hyn hefyd yn cynnwys archwiliad manwl o'r gwersi a ddysgwyd o'r gemau blaenorol. Cafodd hyn ei groesawu ac mae'r tîm wedi ymrwymo i fynd yno eto ar ôl digwyddiadau rhagbrofol pencampwriaeth Ewro ar 21 a 26 Mawrth. Bydd y cydweithio rhwng y Tîm Digwyddiadau Arbennig a Chymdeithas Bêl-droed Cymru yn parhau, gyda chyfarfodydd rheolaidd bellach wedi'u cynllunio ar gyfer y flwyddyn. Mae cynlluniau cyflawni gweithredol ac ar gyfer cwsmeriaid ar gyfer digwyddiadau Rhagbrofol Pencampwriaeth Ewro ar 21 a 26 Mawrth yn mynd rhagddynt yn dda, gyda'r holl wasanaethau ychwanegol a chryfach bellach yn cael eu dangos mewn systemau cynllunio. Bydd negeseuon y cytunwyd arnynt yn cael eu rhannu ddechrau mis Mawrth, tra bod cynllun cymorth/digwyddiadau cadarn ar waith i gwsmeriaid ar gyfer y ddwy gêm, gyda chynlluniau wrth gefn ar gyfer gwasanaethau allweddol. Bydd gennym bresenoldeb rheoli amlwg ar waith ar lawr gwlad i ganolbwyntio ar ymgysylltu â chwsmeriaid a sicrhau'r ddarpariaeth orau bosibl ar y diwrnod.

2. Cadarnhau'r ffigurau diweddaraf ar gyfer y bwlch cyflog rhwng y rhywiau ar gyfer gwasanaethau Rheilffyrdd TrC a'r rhai nad ydynt yn wasanaethau Rheilffyrdd, ac amlinellu'r gwaith sy'n mynd rhagddo i sicrhau cydraddoldeb.

Cwmni Cyfyngedig drwy Warant. Cofrestrwyd yng Nghymru. Rhif Cwmni 09476013. Cyfeiriad Swyddfa Gofrestredig: 3 Llys Cadwyn, Pontypridd, CF37 4TH
A Company Limited by Guarantee. Registered in Wales. Company No. 09476013. Registered Office Address: 3 Llys Cadwyn, Pontypridd, CF37 4TH

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

Y bwch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau nad yw'n gysylltiedig â Rheilffyrdd ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23 yw 14.1%. Mae hyn wedi gostwng o un flwyddyn i'r llall ers 2020, gyda'r bwch cyflog rhwng y rhywiau wedi gostwng o 32.8% yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22 - i lawr o 33.2% yn ystod blwyddyn ariannol 2020/21.

Mae'r bwch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau ar gyfer y Rheilffyrdd ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23 yn 16.2%. Mae hyn hefyd yn gostwng o un flwyddyn i'r llall, ar ôl gostwng o 19.2% yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22, ac o 21.2% yn ystod blwyddyn ariannol 2020/21.

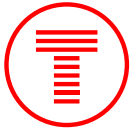
Ar hyn o bryd rydym wrthi'n drafftio ein Hadroddiad ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau ar gyfer 2023, a fydd yn adrodd ar y ddau endid fel un. Nid yw ein ffigur cyfun ar gyfer y bwch cyflog rhwng y rhywiau wedi cael ei gyfrifo eto.

O ran ein gwaith tuag at gyflawni cydraddoldeb:

- Fe wnaethom lansio ein Grwpiau Adnoddau Gweithwyr yn ystod Wythnos Genedlaethol Cynhwysiant 2022. Mae grŵp sy'n canolbwyntio ar rywedd yn unig ymhlith y grwpiau sydd wedi cael eu creu. Mae ein Grwpiau Adnoddau Gweithwyr yn ein helpu i adeiladu amgylchedd mwy cynhwysol yn y gweithle a mynd i'r afael ag amrywiaeth a chynhwysiant mewn ffordd fwy cyfannol sy'n canolbwyntio ar y gymuned. Mae ein Grwpiau Adnoddau Gweithwyr yn lle diogel i staff sy'n rhannu diddordebau, problemau neu bryderon cyffredin er mwyn mynd i'r afael â'r problemau hynny. Bydd y Grwpiau Adnoddau Gweithwyr yn cefnogi ymgyrchoedd cenedlaethol a digwyddiadau mewnol sy'n berthnasol i'w meysydd pwnc, a hefyd yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu ein hamcanion Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant 'o dan arweiniad gweithwyr'.
- Ar y cyd â Llywodraeth Cymru a PTI Cymru, cytunwyd ar gyllid ar gyfer Hwb Menywod mewn Trafnidiaeth yng Nghymru, a lansiwyd ym mis Tachwedd 2022. Mae'r Hwb yn darparu cefnogaeth a datblygiad proffesiynol i fenywod sydd eisoes yn gweithio ym maes trafndiaeth ac i'r rheini sy'n ystyried gyrfa yn y sector.
- Er bod y pandemig wedi bod yn gyfnod heriol, rhoddodd y cyfle i ni fod yn fwy hyblyg ac i integreiddio ffyrdd hybrid o weithio ar gyfer ein swyddogaethau cymorth a chydweithwyr sy'n gweithio mewn rhai meysydd eraill. Mae'r dull hwn yn helpu i ddenu a chadw pobl dalentog sydd wedi ymrwymo i'n pwrpas ac rydym yn parhau i ddatblygu ffyrdd hyblyg o weithio.

3. Amlinellu'r ddarpariaeth o hyfforddiant a chefnogaeth rheoli gwrthdaro i staff rheng flaen sy'n delio â chwsmeriaid ymosodol.

Yn 2024, bydd y tîm Diogelwch a Chadernid yn cynnal adolygiad llawn o bolisi osgoi gwrthdaro TrC a'r mesurau lliniaru ategol sydd ar waith ar draws y sefydliad. Bydd hyn yn cynnwys adolygu'r polisi presennol a'r gweithdrefnau cysylltiedig, a bydd gweithdai'n cael eu cynnal i gydweithwyr rheng flaen i sicrhau ein bod yn deall eu safbwyntiau a'u pryderon yn llawn. Cynhelir y gweithdy cyntaf ar 19 Mawrth. Byddwn hefyd yn adolygu ein dangosfwrdd a'n proses adrodd ar ddigwyddiadau diogelwch, er mwyn i ni allu dadansoddi'n well lle mae

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

problemâu'n codi ar draws y rhwydwaith a chymryd camau pan fydd angen ymyrryd gyda thueddiadau cynyddol.

Byddwn hefyd yn dechrau defnyddio teledu cylch cyfyng dros dro/symudol i atal a chofnodi digwyddiadau nad ydynt yn cael eu canfod ar hyn o bryd. Yn olaf, bydd hyfforddiant osgoi gwrthdaro ar gael i bob tîm rheng flaen.

4. Yr wybodaeth ddiweddaraf am wasanaethau i Faesteg, Cheltenham a Glynebwy.

Maesteg

Cafodd ein trenau Class 197 newydd sbon eu cyflwyno i'r rheilffordd rhwng Maesteg a Cheltenham ar 19 Chwefror. Mae gan y trenau newydd hyn, sydd wedi'u hadeiladu yma yng Nghymru, nifer o nodweddion modern a hygyrch i wella profiad cwsmeriaid yn sylweddol. Mae'r trenau Class 197 yn cynnwys mwy o le, seddi cyfforddus, toiledau a manau hygyrch, sgriniau gwybodaeth gweledol dwyieithog, seddi â blaenoriaeth, Wi-Fi, socedi gwefru a manau i feiciau. Byddant hefyd yn llawer mwy dibynadwy na'r trenau Class 150 hŷn sydd wedi bod yn rhedeg ar hyd y rheilffordd, gan olygu y bydd tarfu'n llai tebygol; er y bydd y trenau Class 150 yn dal i weithredu rhai gwasanaethau wrth i ni barhau i gyflwyno ein trenau Class 197 yn ystod y cyfnod pontio parhaus o'r hen drenau i'r rhai newydd. Byddwn hefyd yn parhau i weithio'n agos gyda Network Rail a phartneriaid rheilffyrdd eraill i sicrhau mwy o gadernid o ran gwasanaethau sy'n gweithredu rhwng blwch signalau Ton-du a Maesteg.

Cheltenham

Mae TrC, ar y cyd â Llywodraeth Cymru, yn adolygu ei amserlenni presennol a'r newidiadau sydd ar y gweill ar gyfer amserlenni yn y dyfodol er mwyn cydnabod y newidiadau sylweddol i batrymau teithio ar ôl y pandemig a sicrhau bod ein hamserlenni'n diwallu gofynion cwsmeriaid yn y ffordd orau. Mae pob newid i'r amserlen o fewn cwrpas yr adolygiad hwn.

Fel y nodwyd uchod, rydym bellach wedi cyflwyno trenau Class 197 ar reilffordd Maesteg, sy'n gweithredu cyn belled â Cheltenham. Ar hyn o bryd rydym yn gweithio'n agos gyda CAF, sy'n adeiladu'r trenau Class 197, i ddeall pryd y bydd y trenau sy'n weddill yn cael eu danfon a phryd y bydd y fflyd yn ddigon mawr i gefnogi'r gwasanaethau ychwanegol hyn.

Glynebwy

Rwyf hefyd yn falch o gadarnhau bod gwasanaethau trên rheolaidd rhwng Glynebwy a Chasnewydd wedi cael eu cyflwyno am y tro cyntaf mewn dros 60 o flynyddoedd ar 1 Chwefror, diolch i fuddsoddiad o £70m gan Lywodraeth Cymru a chydweithio agos rhwng TrC, Network Rail a chyngor Blaenau Gwent. Roedd y gwaith yn cynnwys ymestyn dolen basio rhwng Crosskeys ac Aberbîg, uwchraddio signalau, a gosod platfformau a liffitiau newydd yng ngorsafoedd Trecelyn a Llanhilleth. O ganlyniad i'r buddsoddiad sylweddol hwn, mae pa mor aml mae trenau'n teithio ar hyd rheilffordd Glynebwy wedi dyblu, sydd wedi gwneud gwahaniaeth mawr i'r holl gymunedau ar hyd y llwybr. Byddwn hefyd yn cyflwyno trenau newydd i'r rheilffordd yn ystod gwanwyn 2024.

5. Amlinellu'r heriau gwahanol sy'n codi o ganlyniad i amodau yn ystod yr haf ac yn ystod y gaeaf o ran canslo gwasanaethau rheilffyrdd a darparu gwasanaethau bws yn lle trenau.

Gall tywydd eithafol dros yr haf ac yn ystod y gaeaf effeithio ar wasanaethau rheilffyrdd am nifer o resymau. Mae'n bosibl y bydd y cledrau dur yn amsugno gormod o wres mewn tymheredd uchel, a allai olygu bod y cledrau'n ehangu neu hyd yn oed yn plygu.

Mae cledrau rheilffordd yn cael eu gosod ar dymheredd niwtral o 27c, ac mae cyfres o fesurau lliniaru ar waith i sicrhau cyn lleied â phosibl o darfu ac i sicrhau bod y rheilffordd yn gweithredu'n ddiogel pan gyrhaeddir y tymheredd hwn neu uwch. Pan fydd y tymheredd yn fwy na 27c, bydd gwylwr penodol yn cael ei roi ar y safle i fonitro symudiad ochrol y rheilffordd a gosod cyfyngiadau cyflymder os oes angen (neu i roi'r llinell ar stop mewn achosion eithafol).

Er mwyn atal hyn rhag digwydd yn y lle cyntaf, mae traciau'n cael eu peintio'n wyn mewn ardaloedd lle mae'r rheilffyrdd yn dueddol o brofi tymheredd uchel. Hefyd, rydym wedi gosod gorsafoedd tywydd ar draws Llinellau Craidd y Cymoedd i fonitro tymheredd yr aer ac mae gennym bellach werth 12 mis o ddata i ddangos tueddiadau.

Er ein bod yn gweithio i ddod o hyd i drafnidiaeth ffyrdd amgen pan fydd gwres eithafol yn tarfu ar wasanaethau neu'n golygu bod gwasanaethau'n cael eu canslo, mae'n bwysig nodi y gall heriau penodol yn ystod yr haf effeithio ar hyn hefyd. Gall cwmnïau bysiau yn trefnu teithiau haf effeithio ar nifer y bysiau sydd ar gael i ddarparu trafnidiaeth ffyrdd amgen i deithwyr rheilffyrdd, yn ogystal â mwy o alw am deithio yn ôl ac ymlaen o gyrchfannau gwyliau poblogaidd.

Ar ben hynny, rhaid ystyried nifer y gyrwyr bysiau sydd ar gael i ddarparu'r gwasanaeth hwn hefyd yn ystod gwyliau'r haf gan fod llawer yn cymryd gwyliau blynyddol yn ystod y cyfnod hwn.

Yn olaf, gall cynnydd mewn traffig ffyrdd yn ôl ac ymlaen o gyrchfannau gwyliau poblogaidd yn ystod yr haf olygu bod gwasanaeth bws yn lle trenau yn araf, gan achosi oedi, a gall gwres eithafol effeithio ar ddibynadwyedd cerbydau hefyd.

Gall tywydd eithafol yn ystod y gaeaf, fel glaw trwm a llifogydd, eira a rhew, hefyd effeithio ar sut mae'r rheilffordd yn rhedeg. Gall llifogydd achosi difrod i'r cyfarpar signalau trydanol, ac mae cyfyngiadau cyflymder yn aml yn cael eu gosod ar drenau sy'n teithio ar hyd llwybrau sydd wedi cael llifogydd, gan achosi oedi ar gyfer gwasanaethau. Gall eira a rhew gael effaith niweidiol ar y cledrau, ac ni all trenau redeg mewn eira dwfn. Mae tywydd eithafol y gaeaf hefyd yn cael effaith niweidiol ar ddibynadwyedd trenau, sy'n golygu bod angen mwy o waith cynnal a chadw ac atgyweirio arnynt.

Er mwyn lliniaru yn erbyn hyn, mae cynlluniau rheoli ar gyfer y gaeaf yn cael eu rhoi ar waith bob blwyddyn ar gyfer ein fflyd ac mae ein trenau'n cael eu paratoi ar gyfer tywydd oer yn unol â chyfarwyddiadau cynnal a chadw cerbydau. Mae deunyddiau ychwanegol a darnau sbâr o drenau yn cael eu cadw mewn storffeydd mewn lleoliadau allweddol, ac rydym yn

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

sicrhau bod yr holl staff gweithredol yn gyfarwydd â gofynion y llyfr rheolau yn ystod tywydd oer.

Er ein bod yn gweithio i ddod o hyd i drafnidiaeth ffyrdd amgen i deithwyr pan fydd tywydd eithafol y gaeaf yn tarfu ar wasanaethau neu'n golygu bod gwasanaethau'n cael eu canslo, mae'n bwysig nodi y gall heriau penodol yn ystod y gaeaf effeithio ar hyn hefyd. Gall tywydd eithafol y gaeaf effeithio ar gyflwr ffyrdd, hygyrchedd gorsafoedd, cyflymder gwasanaeth bws yn lle trenau a gallu gweithredwyr i ddefnyddio bysiau ar gyfer pob cornel o rwydwaith TrC. Gall oerni eithafol y gaeaf hefyd effeithio ar ddibynadwyedd cerbydau.

6. Amlinellu'r cyfyngiadau pŵer y deuir ar eu traws ar gyfer trydaneiddio rheilffordd Rhymni.

Roedd y dyluniadau cychwynnol ar gyfer trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd yn Rhymni yn cynnwys cysylltiad â'r National Grid yn ardal Rhymni i ddarparu'r pŵer sydd ei angen i wefru batris y trenau tri-modd (yn ystod y cyfnod yng Ngorsaf Rhymni fel rhan o'r gwasanaeth sydd wedi'i amserlennu, yn ogystal â dros nos wrth aros yn Seidins Rhymni).

Drwy ddatblygu dyluniad y System Rheilffyrdd, buom yn gweithio gyda'n cadwyn gyflenwi a Western Power i fireinio manylion y llwyth trydanol y byddai gwaith pŵer y trenau tri-modd yn eu cael ar y rhwydwaith trydan lleol. Daeth y gwaith o ddatblygu'r dyluniad i'r casgliad y byddai'r llwyth "mewnllif" cychwynnol o'r cysylltiad rhwng y trenau a'r cyflenwad pŵer, yn ogystal â'r llwyth nam potensial pe bai problemau'n codi, yn llethu'r rhwydwaith grid lleol.

Er mwyn darparu digon o bŵer, sy'n hanfodol ar gyfer gweithredu'r trenau tri-modd yn yr ardal, roedd Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd wedi ystyried nifer o opsiynau, gan gynnwys uwchraddio'r rhwydwaith grid presennol, gosod cyflenwad adnewyddadwy pwrpasol (solar), darparu cysylltiad cebl i'r rhwydwaith pŵer rheilffyrdd arfaethedig, ac ymestyn llinell uwchben y rheilffordd i ddarparu llwybr ar gyfer y pŵer o'r rhwydwaith pŵer rheilffyrdd arfaethedig.

O safbwynt cadernid masnachol, gweithredol a'r rhaglen, cafodd ymestyn y llinell uwchben y rheilffordd ei ddewis i ddarparu'r pŵer angenrheidiol i ardal Rhymni. Yn ogystal â bod yr ateb rhataf, mae ymestyn y llinell uwchben yn gwella cadernid gweithredol drwy ganiatáu i'r trênn redeg ar gyflenwad trydan (yn hytrach na batri) rhwng Bargoed a Rhymni.

7. Yr wybodaeth ddiweddaraf am drydaneiddio rheilffordd Gogledd Cymru, gan gynnwys y cyfathrebu diweddaraf gan Lywodraeth y DU/Network Rail ac amlinelliad o unrhyw amserlenni.

Ar hyn o bryd, mae cost bosibl trydaneiddio llinell Gogledd Cymru, yn ogystal â'r pecyn cyllid ac unrhyw ofynion TrC, yn dal yn anhysbys. Mae angen rhagor o gydweithio â Network Rail, Llywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU a rhanddeiliaid perthnasol eraill er mwyn llwyr ddeall dichonoldeb a chost lawn y gwaith hwn.

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

Cysylltodd Network Rail â TrC fel rhanddeiliad allweddol ac yna datblygodd bapur yn amlinellu'r syniadau a'r argymhellion cychwynol. Mae'r papur a ddeilliodd o hyn yn adeiladu ar y gwaith datblygu helaeth ar Fetro Gogledd Cymru y bu TrC yn arwain arno dros y blynyddoedd diwethaf, ond gyda chwmpas ychwanegol trydaneiddio a gwella amser teithio o ganlyniad i hynny. Mae'n bwysig nodi mai dim ond fel ymgynghorai y mae TrC wedi gwasanaethu yn y broses hon hyd yma.

Mewn papur briffio i randdeiliaid a gyhoeddwyd ym mis Ionawr, dywedodd Network Rail y bydd Adran Drafnidiaeth y DU yn ystyried yr argymhellion hyn wrth drafod trefniadau cyllido ac unrhyw amodau/targedau a fydd yn cyd-fynd â hi. Mae'n debygol y bydd yr Adran Drafnidiaeth yn cysylltu â Network Rail yn y flwyddyn ariannol newydd (2024/25) i ystyried y camau nesaf ar gyfer gwaith datblygu a chyflawni (os bydd trafodaethau'n mynd rhagddynt yn gadarnhaol).

Hyderaf y bydd cynnwys yr adroddiad dilynol hwn yn fanwl ac yn llawn gwybodaeth i'r pwyllgor, a chroesawaf unrhyw gwestiynau ychwanegol sydd gennych. Os gallaf fod o unrhyw gymorth pellach, mae croeso i chi gysylltu â mi.

Yn gywir,

James Price
Prif Weithredwr, Trafnidiaeth Cymru.